

Dorota Prążyńska

CZARNO NA BIAŁYM

Gramatyka
i sprawność
pisania na B2

*ciężym, czasem no ciężym, czasem,
czasem no ciężym, czasem no ciężym
no no ciężym,*

CZARNO
NA
BIAŁYM

PODRĘCZNIK DO NAUKI
JĘZYKA POLSKIEGO
DLA CUDZOZIEMCÓW

Dorota Prążyńska

CZARNO NA BIAŁYM

Gramatyka
i sprawność
pisania na B2

Kraków

© Copyright by Dorota Prążyńska and Towarzystwo Autorów
i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2022

ISBN 978-83-242-3760-9
e-ISBN 978-83-242-6642-5
TAiWPN UNIVERSITAS

Recenzja
dr hab. Anna Dunin-Dudkowska, prof. UMCS

Projekt okładki i stron tytułowych
Sepielak

Na okładce
Fotografia przedstawia kopię pióra, którym 28.06.1919 r.
Ignacy Paderewski podpisał pokojowy traktat wersalski kończący
I wojnę światową. Autorka podręcznika otrzymała ową replikę
28.06.2019 r. w nagrodę za zajęcie pierwszego miejsca
w międzynarodowym konkursie „Być Polakiem”.
Fot. Mikołaj Mikołajczyk

*Dedykuję ten podręcznik mojej Mamie, Henryce Prążyńskiej,
osobie troskliwej, która zawsze mnie wspierała.*

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Lekcja 1. Końcówki rzeczowników i przymiotników w poszczególnych przypadkach w liczbie pojedynczej i mnogiej – powtórzenie. List prywatny nieoficjalny i oficjalny	11
Lekcja 2. Tworzenie nazw zawodów od rzeczowników i czasowników. Tworzenie żeńskich form nazw zawodów od form męskich. Narzędnik nazw zawodów. List motywacyjny. Podanie. Opinia	42
Lekcja 3. Mianownik liczby mnogiej rzeczowników osobowych w rodzaju męskim. Ogłoszenie o pracę	58
Lekcja 4. Biernik rzeczowników nieżywotnych i przymiotników. Opis wyglądu zewnętrznego postaci	69
Lekcja 5. Sposób wyrażenia natężenia cechy przymiotnika i przysłówka. Charakterystyka	78
Lekcja 6. Stopniowanie przymiotników. Charakterystyka porównawcza	93
Lekcja 7. Konstrukcje zdań z przymiotnikami w stopniu wyższym i najwyższym. Reklama	106
Lekcja 8. Imiesłów przymiotnikowy bierny. Strona bierna. Opis wyglądu budynku	115
Lekcja 9. Tworzenie przysłówków od przymiotników, stopniowanie przysłówków. Opis pogody	133
Lekcja 10. Przypadki z przyimkami. Opis krajobrazu. Opis obrazu	146
Lekcja 11. Miejscownik, dopełniacz, narzędnik z przyimkami. Opis mieszkania	162
Lekcja 12. Czas teraźniejszy, koniugacje. Opis sytuacji	169
Lekcja 13. Czasowniki modalne – trzeba, wolno, warto, należy, można, powinien. Tekst argumentacyjny	177
Lekcja 14. Czasowniki bezosobowe z zaimkiem „się”. Instrukcja, jak się w to gra	187
Lekcja 15. Zdania okolicznikowe celu i czasu. Instrukcja obsługi	195
Lekcja 16. Tryb rozkazujący. Przepis	201
Lekcja 17. Czas przeszły niedokonany i dokonany. Życiorys	215
Lekcja 18. Konstrukcje zdań w czasie przeszłym niedokonanym i dokonanym. Opowiadanie twórcze	234

Lekcja 19. Mowa niezależna i zależna. Recenzja filmu	247
Lekcja 20. Rzeczowniki odczasownikowe. Plan ramowy i szczegółowy	256
Lekcja 21. Imiesłowy przysłówkowe. Imiesłowowe równoważniki zdań. Streszczenie	268
Lekcja 22. Czasowniki ruchu w czasie przeszłym. Sprawozdanie	281
Lekcja 23. Tryb przypuszczający. Zaproszenie	291
Lekcja 24. Czas przyszły prosty. Ogłoszenia o wynajmowaniu, kupowaniu, sprzedawaniu mieszkań, ogłoszenia różne, ogłoszenia dłuższe	314
Klucz odpowiedzi	327
Pozycje, z których autorka korzystała w trakcie pisania podręcznika	381

WSTĘP

Podręcznik *Czarno na białym* skierowany jest do wszystkich, którzy chcą kontynuować naukę języka polskiego na **poziomie zaawansowania B2**. Pomoże on uczącym się rozwinąć kompetencje językowe wymagane w dwóch modułach egzaminu certyfikатовego: **sprawność pisania i poprawność gramatyczna**. Od podręczników dostępnych w bibliotekach, księgarniach i w Internecie różni się tym, że uczy poprawności gramatycznej w powiązaniu z nauczaniem formułowania wypowiedzi pisemnych (gatunków mowy).

Podręcznik składa się z **dwudziestu czterech jednostek tematycznych**. Na jego podstawie można przeprowadzić około **stu lekcji** po czterdzieści pięć minut. Jednostki tematyczne rozpoczynają się od przedstawienia materiału gramatycznego. Dotyczy on fleksji imiennej, stopniowania przymiotnika i przysłówka, fleksji werbalnej, tworzenia i użycia imiesłowów przymiotnikowych i przysłówkowych, tworzenia strony biernej, użycia czasowników modalnych i bezosobowych, trybu rozkazującego i przypuszczającego, aspektu czasownika, czasowników ruchu, tworzenia nazw zawodów od rzeczowników i czasowników oraz żeńskich form nazw zawodów od form męskich, tworzenia przysłówek od przymiotników, różnych typów zdań podrzędnie złożonych. Materiał gramatyczny przedstawiany jest głównie dedukcyjnie, w formie wyjaśnień, tabel, z podaniem przykładów użycia i elementów do zapamiętania. Po fazie prezentacji następuje obszerny zestaw różnorodnych ćwiczeń automatyzujących i utrwalających omawiany materiał, w tym także tych typowych dla egzaminu certyfikатовego z języka polskiego, polegających na uzupełnianiu luk, transformacjach, wyborze wielokrotnym. Kolejnym modułem każdej jednostki są formy wypowiedzi, a wśród nich: dwie odmiany listu (list nieoficjalny i oficjalny), typowe teksty użytkowe: list motywacyjny, podanie, opinia, ogłoszenie (w tym ogłoszenie o pracę) i życiorys, różne typy opisu (wyglądu postaci, pogody, krajobrazu, zabytku, mieszkania, sytuacji), charakterystyka (w tym porównawcza), reklama, tekst argumentacyjny, instrukcja, zaproszenie, przepis, sprawozdanie oraz tzw. gatunki pomocnicze, tj. plan i streszczenie. Na początku pojawia się definicja danej formy wypowiedzi wraz z informacjami dotyczącymi kompozycji, a następnie są przykładowe wypowiedzi. Potem jest zestaw ćwiczeń gramatycznych, leksykalnych, stylistycznych i kompozycyjnych dotyczących istotnych dla danej formy elementów. Dużą pomocą dla uczących się powinny być informacje językowe na temat poszczególnych form wypowiedzi (formuły rozpoczęcia, zakończenia, typowe zwroty, leksyka). Zwieńczeniem całego ciągu ćwiczeń jest zaproponowanie uczącemu się napisania samodzielnej wypowiedzi.

Celem podręcznika *Czarno na białym* jest przygotowanie uczących się do pisania wybranych form wypowiedzi pisemnych w korelacji z zagadnieniami gramatycznymi, ponieważ sprawiają one zdającym egzaminy certyfikатовe najwięcej trudności. Dodatkową korzyścią uczenia się przy jego pomocy jest wzbogacenie zasobu słów, gdyż pojawia się w nim dużo ćwiczeń dotyczących leksyki potrzebnej do formułowania ciekawych wypowiedzi. Poza tym wartościowa wydaje się też możliwość uzyskania informacji z zakresu historii Polski i jej kultury, często pojawiających się w przykładach wypowiedzi pisemnych i w ćwiczeniach.

Podręcznik pt. *Czarno na białym* jest przeznaczony dla uczestników certyfikатовych kursów języka polskiego jako obcego, dla osób samodzielnie uczących się do egzaminu, dla studentów będących cudzoziemcami przygotowującymi się do studiów w Polsce, a także dla ucz-

niów szkół polskich w kraju (mających dodatkowe lekcje języka polskiego, szczególnie w klasie siódmej lub ósmej) i poznających polszczyznę jako język obcy, drugi lub odziedziczony. Jest zgodny z założeniami *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego*, z *Programami nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* pod redakcją I. Janowskiej, E. Lipińskiej, A. Seretny, A. Rabiej, P. Turka i z *Podstawą programową nauczania języka polskiego w szkole podstawowej*.

Dorota Prążyńska

Gramatyka	Forma wypowiedzi pisemnej
Końcówki rzeczowników i przymiotników w poszczególnych przypadkach w liczbie pojedynczej i mnogiej – powtórzenie.	List prywatny nieoficjalny i oficjalny.

KOŃCÓWKI RZECZOWNIKÓW

- I. Rzeczowniki z poniższej tabeli: *sport, mąż, ekonomia* i *prawo* proszę napisać w odpowiednim miejscu ćwiczenia. Proszę powiedzieć i napisać, jakie nasuwają się wnioski dotyczące końcówek rzeczowników w poszczególnych przypadkach.

mężowi, ekonomia, sport, mąż, prawo, ekonomię, mężem, ekonomią, sportem, mężu, sporcie, prawie, ekonomii, prawu, prawem, prawa, sportowi, sportu, ekonomio, męża

	rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
Mianownik – kto?, co?			
Dopełniacz – kogo?, czego?			
Celownik – komu?, czemu?			
Biernik – kogo?, co?			
Narzędnik – kim?, czym?			
Miejscownik – o kim?, czym?			
Wołacz – o!			

Wnioski:.....

Mianownik – kto?, co?

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza
męski	-o najczęściej: <i>To jest nauczyciel, kot, zeszyt.</i> -a niektóre rzeczowniki osobowe: <i>To jest poeta, znawca.</i> (odmiana żeńska w liczbie pojedynczej) -o zdrobnienia: <i>To jest Józio, Kazio, Jasio, wujcio.</i> nazwiska: <i>To jest Kościuszko, Moniuszko, Matejko.</i> (odmiana żeńska w liczbie pojedynczej)
żeński	-a najczęściej: <i>To jest kobieta, kawiarnia, dusza.</i> -i zakończone przyrostkiem <i>-yni/-ini</i>: <i>To jest gospodyni, bogini.</i> także: <i>To jest pani.</i> -o po spółgłoskach miękkich i funkcjonalnie miękkich: <i>To jest kość, mysz.</i>
nijaki	-o po spółgłosce twardej: <i>To jest okno.</i> (wyjątki: <i>płuco, gorąco, studio, radio</i>) -e po spółgłosce miękkiej* i funkcjonalnie miękkiej***: <i>To jest mieszkanie, morze.</i> -ę oznaczające osobników niedorosłych: <i>To jest niemowlę, źrebię.</i> także: <i>To jest imię, zwierzę, ramię, znamię, plemię.</i> -um pochodzenia łacińskiego: <i>To jest muzeum.</i> (nieodmienne w liczbie pojedynczej)

* spółgłoski miękkie: *ć, ś, ź, ń, dź*

zmiękczone przez *i*: *bi, ci, di, fi, gi, hi, ki, li, mi, ni, pi, ri, si, ti, wi, zi, dzi*

** spółgłoski funkcjonalnie miękkie: *c, cz, sz, ż, rz, dź, dz*

II. Proszę pogrupować podane wyrazy w zależności od rodzaju.

biurko, marynarz, stypendium, widz, ziemia, grzebień, żelazko, Stasio, marzenie, lekarka, noc, mistrzyni, tęcza, odpowiedź, samiec, wieś, złodziej, dentysta, talerz, prosię, książkę, laboratorium, pies, brew, posąg, wykonawca, wieża, złość, wewnątrz, powieść

rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki

rodzaj	końcówki – liczba mnoga
męski	-y żywotne, nieżywotne po spółgłosce twardej bez <i>k, g</i>: <i>koty, długopisy</i> osobowe zakończone w M. l. poj. na <i>-ec, -k</i> i niektóre po <i>r, g</i>: <i>chłopcy, chemicy, aktorzy, pedagodzy</i>, -i osobowe zakończone w M. l. poj. na spółgłoskę twardą: <i>studenci, sąsiedzi</i>, żywotne, nieżywotne zakończone w M. l. poj. na <i>k, g</i>: <i>kruki, rogi</i>, -owie rzeczowniki osobowe oznaczające nazwy: pokrewieństwa: <i>synowie, wujowie, mężowie, wnukowie</i> (wyjątek: <i>bracia</i>), tytuły, godności: <i>profesorowie, ministrowie, królowie</i> (wyjątek: <i>księża</i>), narodowości: <i>Serbowie, Finowie, Belgowie</i>, także: <i>panowie, uczniowie</i>, -y lub -owie rzeczowniki osobowe zakończone na <i>g, r</i>: <i>biolodzy, profesorowie</i>, -e żywotne, nieżywotne zakończone w M. l. poj. na spółgłoskę miękką, funkcjonalnie miękką, niektóre na <i>p, b, w</i>: <i>konie, kosze, karpie, pawie</i>, osobowe zakończone na spółgłoskę miękką i funkcjonalnie miękką, niektóre zakończone na: <i>-an, -anin</i>: <i>goście, marynarze, Amerykanie, Cyganie</i>, nieżywotne obcego pochodzenia zakończone na <i>-ans</i>: <i>kwadransy</i>,
żeński	-y zakończone w M. l. poj. na <i>-a</i> po spółgłosce twardej z wyjątkiem <i>k, g</i>, <i>w</i>: <i>kobiety</i> zakończone funkcjonalnie miękką: <i>cz, sz</i>: <i>rzeczy, myszy</i>, -i zakończone w M. l. poj. na <i>-a</i> po <i>k, g</i>: <i>córki, drogi</i>, niektóre rzeczowniki zakończone w M. l. poj. spółgłoską miękką: <i>kości, gęsi, odpowiedzi</i> niektóre po <i>w</i>: <i>brwi</i>, -e zakończone na <i>-a</i> po spółgłosce miękkiej lub funkcjonalnie miękkiej: <i>ziemie, róże</i> zakończone na spółgłoskę funkcjonalnie miękką z wyjątkiem <i>cz, sz</i>: <i>twarze, stráže</i>. zakończone na <i>i</i>: <i>mistrzynie, panie</i>, niektóre zakończone na spółgłoskę miękką: <i>dłonie, łodzie, gałęzie</i> po <i>w</i>: <i>cerkwie</i>,
nijaki	-a: <i>okna, mieszkania, morza, zwierzęta, źrebięta, imiona, nazwiska, licea</i>. Nazwy istot niedorosłych tak jak rzeczownik <i>zwierzęta</i> w liczbie mnogiej mają przyrostek <i>-ęta</i>: <i>niemowlęta, cielęta, źrebięta, kocięta, kurczęta, pisklęta</i>.

III. Proszę zagrać w grę. Każda para graczy powinna mieć zestaw karteczek odwróconych białą stroną do góry. Jedna osoba bierze karteczkę i czyta z niej liczbę pojedynczą. Druga osoba mówi liczbę mnogą. Jeśli powiedziała dobrze, to zabiera karteczkę, jeśli źle, oddaje. Kto uzyska więcej karteczek, ten wygra.

To jest tygrys. To są tygrysy.	To jest chłopiec. pi : p To są chłopcy. e : o	To jest student. t : ci To są studenci.	To jest kruk. To są kruki.
To jest ogród. ó : o To są ogrody.	To jest chemik. k : c To są chemicy.	To jest sąsiad. a : e To są sąsiedzi.	To jest próg. ó : o To są progi.
To jest aktor. r : rz To są aktorzy.	To jest pedagog. g : dz To są pedagodzy.	To jest Belg. To są Belgowie.	To jest profesor. To są profesorowie.
To jest mąż. ą : ę To są mężowie.	To jest uczeń. e : o To są uczniowie. ń : ni	To jest słoń. ń : ni To są słonie.	To jest gość. ć : ci To są goście.
To jest brat. t : ci To są bracia.	To jest ksiądz. ą : ę To są księża.	To jest żołnierz. To są żołnierze.	To jest Amerykanin. in To są Amerykanie.
To jest grosz. To są grosze.	To jest karp. p : pi To są karpie.	To jest gołąb. ą : ę To są gołębie. b : bi	To jest paw. w : wi To są pawie.
To jest kobieta. To są kobiety.	To jest rzecz. To są rzeczy.	To jest mysz. To są myszy.	To jest aktorka. To są aktorki.
To jest droga. To są drogi.	To jest powieść. To są powieści.	To jest gęś. To są gęsi.	To jest odpowiedź. To są odpowiedzi.
To jest brew. e : o To są brwi.	To jest ziemia. To są ziemie.	To jest róża. To są róże.	To jest mistrzyni. To są mistrzynie.
To jest dłoń. ń : ni To są dłonie.	To jest łódź. ó : o To są łodzie. dź : dzi	To jest cerkiew. k : ki To są cerkwie. w : wi	To jest gałąź. ą : ę To są gałęzie. ź : zi
To jest okno. To są okna.	To jest mieszkanie. To są mieszkania.	To jest morze. To są morza.	To jest imię. To są imiona.
To jest zwierzę. To są zwierzęta.	To jest źrebię. To są źrebięta.	To jest niemowlę. To są niemowlęta.	To jest muzeum. To są muzea.

Narzędnik – kim?, czym?

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza	liczba mnoga
męski	-em: <i>Jestem lekarzem.</i> -ą zakończone na -a: <i>Jestem poetą.</i>	-ami: <i>Jesteśmy lekarzami, poetami, lekarkami.</i> <i>Interesujemy się zadaniami.</i> -mi niektóre rzeczowniki = 13: <i>ludźmi, braćmi, dziećmi, gośćmi, przyjaciółmi, księżmi, końmi, kośćmi, liśćmi, dłońmi, nićmi, pieniądźmi, gałęziami/gałęźmi</i>
nijaki	-em: <i>Jestem dzieckiem.</i> <i>Interesuję się zadaniem.</i>	
żeński	-ą: <i>Jestem lekarką.</i>	

IV. Proszę zamienić rzeczownik w przypadku mianownika rodzaju męskiego na narzędnik.

Wzór: Chcę być (matematyk) *matematykiem*, (sędzia) *sędzią*.

Kim chcesz być?

Chcę być (fizyk)..... (k : ki), (chemik) ,
 (ogrodnik) , (informatyk) ,
 (elektronik) , (mechanik) ,
 (historyk) , (biolog) (g : gi),
 (geolog) , (socjolog) ,
 (architekt) , (literat) ,
 (filozof) , (geograf) ,
 (lekarz) , (ekonomist/a)

V. Proszę zamienić rzeczownik w przypadku mianownika rodzaju żeńskiego na narzędnik.

Wzór: Chcę być (matematyczk/a) *matematyczką*.

Chcę być (chemiczk/a) , (ogrodniczk/a) ,
 (historyczk/a) , (literatk/a)..... ,
 (filozofk/a) , (lekark/a)..... ,
 (ekonomistk/a)

VI. Proszę napisać rzeczownik w przypadku narzędnika.

Wzór: Zajmuję się (sport) *sportem*.

Kim, czym się zajmujesz?

Zajmuję się (literatur/a)....., (czytani/e).....,
 (turystyk/a)....., chorą (babci/a).....,
 młodszą (siostr/a)....., (sprzątani/e).....,
 (gotowani/e)....., (prani/e).....,
 (działalność)(ć : ci) charytatywną,
 (zbierani/e)..... znaczków pocztowych.

VII. Proszę napisać rzeczownik w przypadku narzędnika.

Wzór: Interesuję się (sport) *sportem*.

Czym się interesujesz?

Interesuję się (taniec) (ni :ń e :ø),
 (film) (filatelistyk/a)
 (numizmatyk/a) (histori/a)
 (architektur/a)..... (muzyk/a)
 (informatyk/a)..... (klock/i Lego)
 swoimi (dzieci) (ci :ć), (plotk/i)
 (przyjaciele) (e : ó l :ł), moimi (nauczyciel/e)

VIII. Proszę napisać rzeczownik w przypadku narzędniku.

Wzór: Mieszkam z (rodzice) rodzicami.

Z kim mieszkasz?

Mieszkam z (tat/a), (brat),
 (koleg/a), (koleżank/i),
 (rodzin/a), (teściow/a),
 (teści/owie), (mam/a),
 (siostr/a)

Biernik – kogo?, co?

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza	liczba mnoga
męski	-o rzeczowniki nieżywotne = M.: <i>Mam sok.</i> -a = D. rzeczowniki żywotne: <i>Mam kota.</i> rzeczowniki nieżywotne nazywające warzywa, owoce, waluty, marki samochodów, dyscypliny sportowe, gry, tańce: <i>Mam pomidora, banana, dolara, forda.</i> <i>Gram w tenisa, golfa, hokeja, brydża.</i> <i>Tańczę walca, poloneza, fokstrota.</i> -ę zakończone na -a: <i>Znam poetę.</i>	-ów osobowe = D.: <i>Mam uczniów.</i> -y osobowe po <i>c, cz, dz, dź, ź/rz, sz</i> = D.: <i>Znam marynarzy.</i> żywotne, nieżywotne po spółgłosce twardej z wyjątkiem <i>k, g</i>: <i>Mam chleby.</i> -i osobowe po <i>ć, ś, ź, ń, dź</i>, po <i>l</i> = D.: <i>Mam gości, nauczycieli.</i> żywotne, nieżywotne po <i>k, g</i>: <i>Mam kotki, dzbanki. Gotuję pierogi.</i> -e żywotne, nieżywotne po spółgłoskach: <i>ć, ś, ź, ń, dź</i>, po <i>c, cz, dz, dź, ź/rz, sz,</i> <i>j, l</i> = M.: <i>Mam konie, pieniądze, pokoje, parasole.</i>
żeński	-ę jeśli mianownik ma końcówkę -a, -i: <i>Znam Kasię, mistrzynię.</i> (wyjątek <i>panią</i>) -o = M.: <i>Znam pieśń.</i>	-y, -i, -e = M.
nijaki	-o, -e, -ę, -um = M.: <i>Mam okno, zdanie, imię, muzeum.</i>	-a = M.: <i>Mam okna, zdania, imiona, muzea.</i>

IX. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku.

Wzór: Studiuję (matematyk/a) matematykę.

Co studiujesz?

Studiuję (marketing), (ekonomi/a),
 (transport), (architektur/a).....
 (fizyk/a), (literatur/a),
 (chemi/a), (histori/a),
 (biologi/a), (filozofi/a),
 (geografi/a), (socjologi/a),
 (geologi/a), (medycyn/a),
 (astronomi/a), (praw/o),
 (informatyk/a), (budownictw/o).....
 (elektronik/a), (ogrodnictw/o),
 (mechanik/a)....., (zarządzani/e)

X. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku w liczbie pojedynczej i mnogiej.

Wzór: Mam (rower) rower, rowery.

Co masz?

Mam (samochód), (powieść),
 (ogród), (żon/a),
 (brat), (pies)..... (pi:p, e:ø).....
 (siostr/a), (firm/a),
 (gitar/a), (prac/a),
 (pasj/a), (dzieck/o)

XI. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku.

Wzór: Zwiedziłem (Polsk/a) Polskę.

	Które miasta zwiedziłeś/aś?	Które kontynenty, państwa zwiedziłeś/aś?
Zwiedziłem/am	(Kraków), (Angli/a).....,	
	(Londyn), (Hiszpani/a),	
	(Madryt), (Japoni/a).....,	
	(Paryż), (Grecj/a).....,	
	(Rzym), (Francj/a),	
	(Berlin), (Słowacj/a),	
	(Sztokholm), (Chorwacj/a),	
	(Bratysław/a), (Ameryk/a),	
	(Prag/a), (Kanad/a),	
	(Warszaw/a)....., (Czech/y)l. mn.,	
	(Kopenhag/a), (Włoch/y)l. mn.,	
	(Tokio), (Niemc/y) l. mn.,	
	(Ateny)l. mn., (Chin/y)..... l. mn.	

XII. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku.

Wzór: Uprawiam (sport) sport.

Co uprawiasz?

Uprawiam	(siatkówk/a), (koszykówk/a).....,
	(piłk/a nożn/a)....., (pływani/e),
	(biegani/e), (boks),
	(łyżwiarstw/o), (narciarstw/o),
	(gimnastyk/a)..... artystyczną.

XIII. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku.

Wzór: Lubię grać w (piłka) *piłkę* nożną.

W co lubisz grać?

Lubię grać w (karty), (szachy),
 (warcaby), (kręgle),
 (bilard), (brydż),
 (hokej), (tenis),
 (ping-pong), (golf),
 (siatkówk/a)....., (koszykówk/a)

XIV. Proszę napisać rzeczownik w przypadku bierniku.

Wzór: Zbieram = kolekcjonuję (autografy) *autografy*.

Co kolekcjonujesz?

Kolekcjonuję /Zbieram (obrazy)....., (antyki),
 (znaczki) pocztowe, stare (monety).....,
 (kaktusy)

rodzaj	liczba pojedyncza
męski	-a rzeczowniki osobowe i żywotne: <i>Nie ma lekarza, kota.</i> niektóre nieżywotne: <i>Nie ma banana, dolara, forda, młotka, walca, chleba.</i> -u rzeczowniki nieżywotne: <i>Nie ma soku.</i>
żeński	-y po spółgłosce twardej bez <i>k, g, l</i> i po funkcjonalnie miękkiej, jeśli mianownik kończy się na <i>-a</i>: <i>Nie ma kobiety, róży.</i> jeśli mianownik kończy się spółgłoską funkcjonalnie miękką: <i>Nie ma myszy, podróży, straży.</i> -i po spółgłosce miękkiej i po <i>k, g, l</i>: <i>Nie ma pieśni, kotki, drogi, soli.</i> jeśli mianownik kończy się na <i>i</i>: <i>Nie ma mistrzyni, pani.</i> jeśli mianownik kończy się spółgłoską twardą: <i>Nie ma krwi, brwi, cerkwi.</i> jeśli jest zakończenie <i>-nia</i>: <i>Nie ma kawiarni.</i> jeśli rzeczowniki są obce na <i>-a, -ia</i>: <i>Nie ma analogii.</i> jeśli są zakończenia: <i>-aja, -eja, -ija, -oja, -uja, -yja, -ea</i>: <i>Nie ma Mai, alei, żmii, zbroi, tui, szyi, epepei.</i> jeśli są zakończenia <i>-cja, -sja, -zja</i>: <i>Nie ma lekcji, sesji, amnezji.</i>
nijaki	-a: <i>Nie ma wina.</i>

rodzaj	liczba mnoga
męski	-ów rzeczowniki osobowe, żywotne i nieżywotne po spółgłosce twardej: <i>Nie ma panów, kotów, długopisów.</i> po miękkiej: <i>Nie ma uczniów.</i> po <i>j</i>: <i>Nie ma rodzajów.</i> po <i>c, dz, ż, l</i>, jeżeli mianownik l. mn. ma końcówkę <i>-owie</i>: <i>Nie ma ojców, wodzów, mężów, królów.</i> -y po spółgłosce funkcjonalnie miękkiej (bez <i>c, dz, ż, l</i>, które w mianowniku mają <i>-owie</i>): <i>Nie ma pisarzy, miesięcy, zajęcy, pieniędzy</i> -i po spółgłosce miękkiej: <i>Nie ma gości, koni.</i> żywotne po <i>b, p, w</i>: <i>Nie ma gołębi, pawi, żółwi.</i> -ów lub -i: <i>Nie ma pokojów/pokoi, leniów/leni.</i> -ów lub -y: <i>Nie ma pisarzów/pisarzy, koszów/koszy, węzów/węży.</i>

żeński	-o rzeczowniki zakończone na <i>-a</i> i na <i>-i</i> (bez zakończonych na <i>-nia</i>, <i>-ja</i> i obcych na <i>-a</i>, <i>-ia</i>): <i>Nie ma kobiet, róż, mistrzyń.</i> -i po spółgłosce miękkiej: <i>Nie ma pieśni.</i> jeśli jest zakończenie <i>-nia</i>: <i>Nie ma kawiarni.</i> jeśli rzeczowniki są obce na <i>-a</i>, <i>-ia</i>: <i>Nie ma analogii.</i> jeśli są zakończenia: <i>-ja</i>: <i>Nie ma Mai, alei/alej, zbroi/zbrój, tui/tuj, ale żmij, szyj.</i> jeśli są zakończenia <i>-cja</i>, <i>-sja</i>, <i>-zja</i>: <i>Nie ma lekcji, sesji, amnezji.</i> -y po funkcjonalnie miękkiej: <i>Nie ma myszy, nocy.</i>
niejaki	-o prawie wszystkie rzeczowniki po spółgłosce twardej, miękkiej i funkcjonalnie miękkiej: <i>Nie ma okien, kociąt, zdań, serc.</i> -i po spółgłosce miękkiej: <i>Nie ma podziemi.</i> -y po spółgłosce funkcjonalnie miękkiej: <i>Nie ma poboczy.</i> -ów Jeśli mianownik ma końcówkę <i>-um</i>: <i>Nie ma muzeów.</i>

XV. Proszę napisać rzeczownik w przypadku dopełniacza.

Wzór: Jestem miłośnikiem (sport) sportu.

Czego jesteś miłośnikiem/miłośniczką?

Jestem miłośnikiem/czką (teatr), (las),
(sztuk/a), (piłk/a) nożnej,
(muzyk/a) rockowej, (literatur/a) pięknej,
starej(porcelan/a)....., (film/y) kryminalnych,
(sport/y) zimowych, starych (samochod/y),
(kwiat/y), (antyk/i),
(motyl/e), (ptak/i),
(podróż/e), (wycieczk/i) (ø : e),
(gr/y) (g : gi, ø : e) komputerowych,
(zwierzęt/a) (ę : a).

XVI. Proszę napisać rzeczownik w przypadku dopełniacza i bierniku.

Wzór: Chodzę do (kin/o) kina na (film/y) filmy.

Dokąd chodzisz?

Chodzę

do (teatr), na (sztuk/a).....,
do (bar)....., na (drink),
do (las), na (grzyby),
do (park), na (spacer),
do (szpital)....., na (badania).....,
na (uniwersytet), na (wykłady),
do (filharmonii/a), na (koncert).....,
do (kawiarni/a)....., na (kaw/a),
do (restauracji/a)....., na (śniadanie, obiad, kolacji/a),
do (szkoła/a)....., na (lekcji/a),
do (kin/o), na (film),
do (muzeum)....., na (wystaw/a).....,
na (dworzec), do (pociąg),
na (poczt/a)....., na (kort)..... tenisowy,
na (basen), na (lodowisk/o)

Miejscownik – o, w, we, na, przy, po kim?, czym?

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza	liczba mnoga
męski, nijaki	-e po spółgłoskach twardych: <i>b, d, f, ł, m, n, p, r, s, t, w, z = 12:</i> <i>Jestem na wykładzie, siedzę na krześle.</i> -u po spółgłoskach miękkich: <i>Mówię o koniu, o ćwiczeniu.</i> po funkcjonalnie miękkich: <i>c, cz, sz, dz, rz/ż: Mówię o meczu.</i> po <i>l, j, po k, g, h/ch:</i> <i>Jestem w pokoju, siedzę na fotelu, na dachu, mówię o Bogu, kotku.</i>	-ach: <i>Mówię o mężczyznach, kobietach, dzieciach.</i> -ech: <i>na Węgrzech, we Włoszech, w Niemczech</i>
żeński	-e po spółgłoskach twardych: <i>b, d, f, g, ch, k, ł, m, n, p, r, s, t, w, z = 15 = C.:</i> <i>Mówię o ławce, o drodze, o Ewie, o kozie.</i> -i po spółgłoskach miękkich, po <i>l,</i> jeśli na końcu jest <i>-aja, -eja, -ija, -oja, -uja, -yja, -ea,</i> jeśli na końcu jest <i>-cja, -sja, -zja = D., C.:</i> <i>Mówię o kości, soli, alei, epopei, o Grecji, Rosji, Azji.</i> -y po spółgłosce funkcjonalnie miękkiej = D., C.: <i>Mówię o pracy, o róży, o myszy, o nocy.</i>	

XVII. Proszę napisać zgodnie ze wzorem.

Wzór: Pracuję w (bank) banku.

Gdzie pracujesz?

Pracuję w (sklep) (p : pi),
 (klub) (b : bi) nocnym,
 (pub) (b : bi),
 (bar) (r : rz),
 (urząd) (ą : ę, d : dzi) miasta,
 (hotel) ,
 (fabryk/a) (k : c),
 (firm/a) (m : mi),
 (szkoł/a) (ł : l),
 (restauracj/a) ,

(kawiarnia)
 (przedsiębiorstw/o) (w : wi),
 (ministerstw/o) (w : wi),
 (biur/o) (r : rz),
 (laboratori/um)

Pracuję na (uniwersytet) (t : ci),
 (dworzec) (rz : r, e : o),
 (farm/a) (m : mi),
 (poczt/a) (t : ci),
 (uczelnia)

mianownik, l. poj., r. żeński	miejsownik, celownik, dopełniacz -i, -ii, -ji	
Gdyni/a, Bośni/a	-i	Wyrazy polskiego pochodzenia i niektóre obcego pochodzenia: <i>Mieszkałam w Gdyn/i, Bośn/i.</i>
Bruksel/a, soli		Niektóre wyrazy obcego pochodzenia po l: <i>Mieszkam w Bruksel/i.</i>
Kore/a		Wyrazy zakończone na -ea: <i>Mieszkam w Kore/i.</i>
Maja, aleja, zmija, zbroja, tują, szyja		Wyrazy zakończone w mianowniku na: -aja, -eja, -ija, -oja, -uja, -yja: <i>Mówię o Mai, alei, zmii, zbroi, tui, szyi.</i>
Białoruś, Łódź		Wyrazy, których mianownik kończy się na spółgłoskę miękką, np. -ś, -dź: <i>Mieszkałam na Białorus/i, w Łodz/i.</i>
Japoni/a, Portugali/a, Szwajcari/a, Holandi/a	-ii	Wyrazy obcego pochodzenia: <i>Mieszkałam w Japon/ii, w Portugal/ii, w Szwajcar/ii, w Holand/ii.</i>
Francj/a, Rosj/a Gruzj/a	-ji	Wyrazy zakończone w mianowniku na -cja, -sja, -zja: <i>Mieszkałam we Franc/ji, w Ros/ji, w Gruz/ji.</i>

XVIII. Rzeczownik oznaczający nazwę państwa proszę napisać w miejscowniku.

Wzór: Mieszkam w (Polska) *Polsce*.

Gdzie mieszkasz?

Mieszkam w	w (Irak)	w (Grecj/a)
	w (Izrael)	we (Francj/a)
	w (Kuwejt) (t : ci),	w (Chorwacj/a)
	w (Tybet) (t : ci),	w (Rosj/a)
	w (Albani/a)	w (Azja)
	w (Dani/a)	w (Malezja)
	w (Estoni/a)	w (Ameryk/a) (k : c),
	w (Hiszpani/a)	w (Afryk/a) (k : c),
	w (Japoni/a)	w (Kanad/a) (d : dzi),
	w (Kaliforni/a)	w (Europ/a) (p : pi),
	w (Rumuni/a)	w Czarnogór/a (r : rz),
	w (Keni/a)	w (Czech/y) l. mn.,
	w (Portugali/a)	w (Chin/y) l. mn.,
	w (Brazyli/a)	w (Indi/e) l. mn.,
	w (Australi/a)	w (Niemc/y) l. mn. (c : cz),
	w (Angli/a)	we (Włoch/y) l. mn. (ch : sz),
	w (Szwajcari/a)	na (Węgr/y) l. mn. (r : rz),
	w (Finlandi/a)	na (Słowacj/a)
	w (Holandi/a)	na (Litw/a) (w : wi),
	w (Bośni/a)	na (Łotw/a) (w : wi),
	w (Kore/a)	na (Ukrain/a) (n : ni),
		na (Białoruś) (ś : s).

**XIX. Rzeczownik oznaczający nazwę miasta proszę napisać w miejscowniku.
Obok proszę zaznaczyć alternacje.**

Wzór: Mieszkam w (Praga) Pradze. (g : dz)

Gdzie mieszkasz?

Mieszkam w (Berlin) (.....), (Paryż).....
(Londyn) (.....), (Moskw/a) (.....),
(Dublin) (.....), (Lizbon/a)..... (.....),
(Waszyngton)..... (.....), (Bratysław/a) (.....),
(Bukareszt)..... (.....), (Kopenhag/a)..... (.....),
(Madryt) (.....), (Bruksel/a).....
(Budapeszt) (.....), Ankar/a (.....),
(Rzym) (.....), (Helsink/i)..... l. mn.,
(Sztokholm) (.....), (Aten/y) l. mn.,
(Amsterdam) (.....), (Nowy Jork)
(Wiedeń) (.....), (Los Angeles)
(Zagrzeb*)..... (.....), (Toront/o).....
(Osl/o)

XX. Nazwy miast proszę napisać w miejscowniku. Obok proszę napisać, jakie są alternacje.

Wzór: Moja rodzina mieszka w (Kraków) *Krakowie*. (ó : o, w : wi)

Gdzie mieszka twoja rodzina?

Moja rodzina mieszka (Rzeszów) (.....), (Toruń)..... (.....),
w/we (Tarnów)..... (.....), (Częstochow/a)..... (.....),
 (Augustów)..... (.....), (Warszaw/a)..... (.....),
 (Wrocław*)..... (.....), (Gdyni/a).....,
 (Lublin)..... (.....), (Ustk/a)..... (.....),
 (Szczecin)..... (.....), (Krynica).....,
 (Sopot)..... (.....), (Łódź)..... (.....),
 (Poznań)..... (.....), (Bydgoszcz).....,
 (Białystok)....., (Krosn/o)..... (.....),
 (Karpacz)....., (Katowic/e)..... l. mn.,
 (Gdańsk)....., Bielsk/o Biał/a),
 (Elbląg)....., (Now/y Sącz).....,
 (Sanok)....., (Zielon/a Gór/a)..... (.....),
 (Wałbrzych).....

* Wyjątek, bo po spółgłosce twardej powinna być końcówka -e, a jest -u: *Mieszkam we Wrocławiu, w Jarosławiu, w Zagrzebiu.*

XXI. Rzeczownik proszę napisać w przypadku miejscownika.

Wzór: Gram na (gitara) gitarze.

Na czym grasz?

Gram na (pianin/o) (n : ni), na (fortepian) (n : ni),
 na (skrzypc/e) (tylko l. mn.), na (wiolonczel/a)
 na (trąbk/a) (k : c), na (perkusj/a)
 na (flet) (t : ci), na (keyboard) (d : dzi).

XXII. Rzeczownik proszę napisać w przypadku miejscownika.

Wzór: Jeżdżę na (rower) rowerze.

Na czym jeździsz?

Jeżdżę na (łyżw/y) (l. mn.), (rolk/i) (l. mn.),
 (wrotk/i) (l. mn.), (nart/y) (l. mn.),
 (rower) (r : rz), (skuter) (r : rz),
 (gokart) (t : ci), (motocykl)
 (koń) (ń : ni) albo konno.

Celownik – komu?, czemu?

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza	liczba mnoga
męski	-owi zazwyczaj rzeczowniki długie: <i>Przyglądam się nauczycielowi.</i> -u rzeczowniki krótkie = 13: <i>Bogu, diabłu, światu, księdzu, księciu, ojcu, bratu, panu, chłopu, chłopcu, psu, kotu, lwu</i>	-om <i>Daję prezenty mężczyznom, kobietom, dzieciom.</i>
żeński	-e, -i, -y = Ms.	
nijaki	-u: <i>Daję jeść dziecku.</i>	

XXIII. Rzeczownik proszę napisać w przypadku celownika.

Wzór: Poświęcam się (filatelistyk/a) *filatelistyce*. (k : c)

Czemu się poświęcasz?

Poświęcam się (sport), (dom),
(mąż) (ą : ę), (nauk/a) (k : c),
(prac/a), (muzyk/a) (k : c),
(rodzin/a) (n : ni), (śpiewani/e),
(zainteresowani/a), (dzieci)

Wołacz – O!

rodzaj	końcówki – liczba pojedyncza	l. mnoga
męski	-e po spółgłosce twardej bez: <i>k, g, ch</i> , = Ms.: <i>brat – bracie, Piotr – Piotrze</i> rzeczowniki zakończone na <i>-ec, ojciec – ojcie</i> -u = Ms. po spółgłosce miękkiej, funkcjonalnie miękkiej, po: <i>k, g, ch</i> : <i>Krzyś – Krzysiu, Mateusz – Mateuszu, Staszek – Staszku</i>	W. = M.
żeński	-o jeśli mianownik ma końcówkę <i>-a</i> oraz po <i>k</i> : <i>Dorota – Doroto, Dorotka – Dorotko</i> -u jeśli rzeczownik jest zdrobniały i kończy się na spółgłoskę miękką: <i>Kasia – Kasiu, ciocia – ciociu</i> -y, -i = D. jeśli mianownik kończy się na spółgłoskę: <i>noc – nocy, pieśń – pieśni</i> Jeśli imię jest obcego pochodzenia i mianownik kończy się na spółgłoskę twardą, to W. = M.: <i>Karen – Karen</i>	
nijaki	-o, -e, -ę, -um W. = M.	

XXIV. Rzeczownik proszę napisać w przypadku wołacza.

Wzór: Dorotko (Dorotka), podaj mi cukier.

- (kolega), pomóż mi.
 (przyjaciół), liczę na ciebie.
 (pan prezes), kiedy rozpoczyna się konferencja?
 (pani prezes), kiedy rozpoczyna się konferencja?
 (mama), dostałem piątkę z matematyki.
 (tata), porozmawiaj ze mną.
 (klient), zostaw koszyk przed kasą.
 (babcia), zażyj to lekarstwo.
 (wujek), kiedy nas odwiedzisz?
 Moja droga (żona)!
 (serce) moje!

XXV. Rzeczowniki proszę napisać w odpowiednich przypadkach.

Wzór: Mieszkam w (Lublin) *Lublinie*.

Nazywam się Agnieszka Kowalska. Mam 42 (lata) Mieszkam w (Kraków) Jestem (mężatka) Mam dwoje (dzieci) – (Asia), która ma 15 (lata) i (Marcin), który ma 17 (lata) Studiowałam (filologia) angielską na (Uniwersytet) Jagiellońskim. Od piętnastu lat pracuję w (urząd) miasta jako (tłumaczka) Lubię swoją pracę. Mój mąż jest (informatyk) i pracuje w prywatnej (firma) Zarabiamy wystarczająco dużo, aby żyć wygodnie. Urlopy spędzam zawsze z całą (rodzina) Lubimy podróżować. Zwiedziliśmy już wiele stolic europejskich – (Praga), (Paryż), (Madryt), (Ateny), (Rzym) Najbardziej podobało nam się we (Włochy) Mamy (pies) Podczas naszych podróży pilnuje go teściowa. Podróżujemy najczęściej (samochód) Większe odległości wolimy pokonywać (samolot) W weekendy dla relaksu uprawiamy (sport) W zimie jeździmy na (narty) W lecie regularnie chodzimy na (basen) Jesteśmy miłośnikami (muzyka) klasycznej. Czasem chodzimy na (koncerty) do (filharmono-

nia) Asia gra na (flet), a Marcin na (gitara) W zimowe wieczory lubię czytać (książki). Interesuję się (literatura) piękną, głównie angielską.

Liczba mnoga przymiotników i rzeczowników.

przypadek	przymiotnik	rzeczownik	przykład
M.	rodzaj męskoosobowy -y po spółgłoskach <i>k, g, r</i> Alternacje <i>k : c, g : dz, r : rz</i> -i po spółgłoskach twardych bez <i>k, g, r</i> , po funkcjonalnie miękkich <i>sz, ż</i> Alternacje: <i>p : pi, b : bi, m : mi, w : wi,</i> <i>ł : li, śl : śli, t : ci, st : ści, d : dzi, s : si,</i> <i>zł : źli, n : ni, sn : śni, sz : si, ź : zi, ch</i> <i>: si, o : e</i> Bez alternacji: <i>głupi, obcy, cudzy,</i> <i>boży, świeży.</i>	r.m. -y, -i, -owie, -e	dobrzy aktorzy, weseli sąsiedzi, wysocy panowie, zadowoleni goście, dorośli ludzie, źli uczniowie, tanie długopisy
		r.ż. -y, -i, -e	drogie lekarki, dobre kawy, gospodynie
		r.n. -a	nowe okna, ładne imiona, miłe kocięta
D.	-ych -ich (po <i>k, g</i> + tanich)	r.m. -ów, -y, -i	ładnych długopisów, dobrych, tanich, drogich lekarzy, miłych gości
		r.ż. -o, -y, -i	ładnych, brzydkich kobiet, długich alei, drogich kawiarni, małych rzeczy
		r.n. -o, -y, -i, -ów	dużych okien, mórz, narzędzi, muzeów, długich wybrzeży
C.	-ym -im (po <i>k, g</i>)	r.m., ż., n. -om	dobrym, drogim lekarzom, kotom, długopisom, kobietom, oknom

B.	-ych -ich (po k, g) } = D.	r.m. -ów, -y, -i, -e	ładnych, wysokich panów, lekarzy, gości, nauczycieli, ładne, drogie koty, konie, długopisy
	-e (-ie po k, g) } = M.	r.ż. -y, -i, -e = M.	ładne kobiety, rzeczy, ławki, róże, gospodynie
		r.n. -a = M.	ładne, wysokie zwierzęta, okna
N.	-ymi -imi (po k, g)	-ami (-mi)	dobrymi, tanimi, drogimi lekarzami, lekarkami, psami, piłkami, ludźmi
Ms.	-ych -ich (po k, g)	-ach (-ech)	o dobrych lekarzach, lekarkach, dzieciach, psach, długopisach, oknach Byłam na ciekawych wycieczkach na Węgrzech, we Włoszech, w Niemczech.

XXVI. Proszę wybrać jeden zestaw słów i napisać z nimi opowiadanie. Słowa mogą być w różnych przypadkach liczby mnogiej. Można zacząć: Pewnego razu...

- A. dobre lekarki, drogie długopisy, duże okna, chore dzieci, wysokie konie, głębokie morza, ciekawe powieści
 B. przystojni chłopcy, długie aleje, wysokie kobiety, dobrzy goście, młodzi księża, głośne melodie, ciekawe mecze
 C. duże słonie, białe kości, małe koty, piękne Włochy, młodzi nauczyciele, znane muzea, drogie rzeczy

LIST PRYWATNY NIEOFICJALNY I OFICJALNY

List to pisemna wypowiedź skierowana do osoby albo instytucji, rodzaj korespondencji.

Kompozycja listu to:

- miejsce i data po prawej stronie u góry;
- nagłówek, w którym jest zwrot do adresata, na środku albo z lewej strony, zawsze w wołaczu. Po nagłówku jest wykrzyknik. W listach oficjalnych częściej stosuje się przecinek, a po nim pierwszy akapit zaczyna się pisać małą literą.

Uwaga!

Zwrotu do adresata w korespondencji nie rozpoczyna się od słowa: Witam.

Zwroty do adresata w nagłówku piszemy wielkimi literami, np. Szanowny Panie Dyrektorze!
Droga Mamo!

- pierwszy akapit to wstęp, a w nim podziękowanie za poprzednią korespondencję, wyjaśnienie celu pisania listu;
- drugi akapit to rozwinięcie – wyjaśnienie sprawy, w której piszemy;
- trzeci akapit to zakończenie – prośba o odpisanie, w liście nieoficjalnym pozdrowienie, a w liście oficjalnym zwrot grzecznościowy: Z poważaniem albo Z wyrazami szacunku, po którym nie stawiamy żadnego znaku interpunkcyjnego;
- podpis – na dole po prawej stronie. W liście oficjalnym powinien być pełny podpis – imię w wersji oficjalnej i nazwisko. W liście nieoficjalnym podpis może mieć formę zdrobniałą. Po podpisie nie stawia się kropki.

Uwaga!

Zwroty do adresata, w tym zaimki osobowe i dzierżawcze, zwroty pan/pani, piszemy w listach wielkimi literami.

Przykład listu nieoficjalnego

Krzemieńec, 2 V 2021 r.

Droga Jolu!

Piszę do Ciebie z Krzemieńca na Ukrainie. Jestem tutaj na wycieczce majowej. Szkoda, że nie pojechałaś ze mną. Wycieczka jest bardzo udana. Wszyscy są zadowoleni. Nie mogę się doczekać, kiedy się z Tobą spotkam i opowiem Ci ze szczegółami, co zobaczyłam. Może tymczasem trochę opiszę.

Krzemieńec to zabytkowe miasto znane nam głównie z tego, że urodził się w nim Juliusz Słowacki. Dlatego w pierwszej kolejności zwiedzaliśmy muzeum tego wielkiego poety, które znajduje się w odbudowanym dworku Słowackich przy ulicy J. Słowackiego. W środku po rodzinie poety do dzisiaj niewiele przetrwało: instrument klawiszowy i obraz namalowany przez Juliusza. Wnętrze zostało wyposażone meblami zrobionymi na wzór tych z początku XIX w. Przed dworkiem stoi pomnik z popiersiem poety. A czy słyszałaś o tym, że na początku września w urodziny Juliusza co roku odbywa się w dworku konferencja naukowa: „Dialog dwóch kultur”? Z dworku poszliśmy do kościoła pw. Świętego Stanisława Biskupa Męczennika i zobaczyliśmy w nim płaskorzeźbę z postacią Juliusza Słowackiego. Okazało się też, że w tym kościele jest ksiądz z Polski i odbywają się msze w języku polskim. Polskich śladów w Krzemieńcu jest więcej. Były tu kiedyś klasztory Franciszkanów i Jezuitów. Po powstaniu listopadowym zaborcy zamienili je na cerkwie. Więcej czasu poświęciliśmy na zwiedzanie terenu obecnej Akademii Humanistyczno-Pedagogicznej im. Tarasa Szewczenki, bo to dawniej było Gimnazjum Wołyńskie – polska szkoła o bardzo wysokim poziomie nauczania założona przez Tadeusza Czackiego i Hugona Kołłątaja. Niestety po powstaniu listopadowym została zlikwidowana i okradziona z całego wyposażenia. Niedawno odsłonięto na jej terenie pomnik Tadeusza Czackiego. Następnym punktem naszej wycieczki była Góra Zamkowa albo, jak Polacy ją nazywają, Góra Bony, bo ta polska królowa pełniła funkcję starościny Krzemieńca. Odbudowała zamek, ale został on zrujnowany przez Kozaków Krzywonosą i teraz nad miastem górują jego ruiny z ukraińską flagą. Warto było udać się na tę największą górę Krzemieńca. Rozpościera się z niej malowniczy widok na miasto, na kościół, cerkwie i na inne wzgórza. Na koniec pobytu w Krzemieńcu pojechaliliśmy na cmentarz Tunicki, a tam zapaliliśmy znicz na grobie Salomei – matki Juliusza Słowackiego. Krzemieńec to miasto z ciekawą historią. Cały czas fotografowałam. Bardzo bym chciała pokazać Ci moje zdjęcia. Musimy się umówić na spotkanie.

Pozdrawiam Cię serdecznie i do zobaczenia.

Elżbieta

Przykład listu oficjalnego

Kraków, 15 VIII 2021 r.

Szanowny Panie,

jestem nauczycielką języka polskiego skierowaną do pracy wśród Polaków w Krzemieńcu przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. Piszę do Pana w sprawie wystąpienia podczas konferencji „Dialog dwóch kultur”.

Opracowałam referat na temat działalności Towarzystwa Odrodzenia Kultury Polskiej im. Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu. Chciałabym wygłosić go podczas tegorocznej konferencji. Wiem, że zgłaszam się dość późno, gdyż odbywa się ona na początku września. Mam pytanie, czy mój referat może być jeszcze umieszczony przez Pana w programie tej konferencji. Bardzo proszę o odpowiedź.

Z wyrazami szacunku

Dorota Prążyńska

Kompozycja

I. Proszę przeczytać i nazwać wszystkie części kompozycyjne podanych listów.

Słowa, konstrukcje zdań

II. A. Proszę napisać słownie podane daty tak, aby odpowiadały na pytanie: Kiedy?

Wzór: 3 V 2006 r. trzeciego maja dwa tysiące szóstego roku

Wrocław, 23 V 2021 r.

Warszawa, 12.02.1958 r.

B. Proszę napisać cyframi podane daty.

Wzór: trzeciego maja dwa tysiące szóstego roku – 3 V 2006 r.

síódmego grudnia dwa tysiące piętnastego roku –

dwudziestego czwartego czerwca tysiąc dziewięćset czterdziestego szóstego roku –

trzydziestego pierwszego lipca tysiąc osiemset dziewiętnastego roku –

III. W miejscu kropek proszę wpisać rzeczowniki w wołacz.

Wzór: Droga *Dorota* (Dorota)!

A. list prywatny nieoficjalny

Cześć ! (Artur), Cześć ! (Artek), Cześć ! (Zbigniew),
 Drogi ! (Zbyszek), Drogi ! (chłopiec), Drogi ! (Przyjaciół),
 Droga ! (Gosia), Droga ! (Małgorzata), Dzień dobry ! (Ciocia),
 Kochana ! (Babcia), Kochana ! (Mama), Kochana ! (Mamusia),
 Kochany ! (Tata), Kochany ! (Braciszek), Kochany ! (Brat),
 Kochany ! (Wujek), Kochane ! (Dziecko), Najdroższa ! (Ania),
 Mój ! (Skarb), Drodzy ! (Małgosia i Daniel), Drodzy ! (Rodzice)

B. list prywatny oficjalny

Szanowny Panie (Profesor), Szanowny Panie (Doktor),
 Szanowny Panie (Przewodniczący), Szanowny Panie (Dyrektor),
 Szanowny Panie (Burmistrz), Szanowny Panie (Prezydent),
 Wasza (Ekscelencja), (Ksiądz Biskup),
 Wasza (Eminencja), (Rektor), Szczęść ! (Bóg)

IV. Proszę wpisać w odpowiednim miejscu początek listu charakterystyczny dla listu prywatnego nieoficjalnego albo oficjalnego.

list prywatny nieoficjalny	list prywatny oficjalny

Przepraszam Pana, że piszę tak późno, ale...; Dziękuję Ci za ostatni list; Przepraszam Cię, że tak długo nie odpisywałam; Dziękuję Panu/Pani za list; Przepraszam, że tak długo do Pana/Pani nie pisałem; Piszę, by poinformować Pana/Panią, że...

Zaimki osobowe:

M. <i>Ty, Wy</i>	
D. <i>Ciebie, Cię,</i>	<i>Was</i>
C. <i>Tobie, Ci,</i>	<i>Wam</i>
B. <i>Ciebie, Cię,</i>	<i>Was</i>
N. <i>Tobą,</i>	<i>Wami</i>
Ms. <i>o Tobie,</i>	<i>o Was</i>

Zaimki dzierżawcze:

rodzaj męski	żeński	nijaki	męskoosobowy	niemęskoosobowy
M. <i>Twój</i>	<i>Twoja</i>	<i>Twoje</i>	<i>Twoi</i>	<i>Twoje</i>
D. <i>Twojego</i>	<i>Twojej</i>	<i>Twojego</i>	<i>Twoich</i>	<i>Twoich</i>
C. <i>Twojemu</i>	<i>Twojej</i>	<i>Twojemu</i>	<i>Twoim</i>	<i>Twoim</i>
B. <i>Twojego/Twój</i>	<i>Twoją</i>	<i>Twoje</i>	<i>Twoich</i>	<i>Twoje</i>
N. <i>Twoim</i>	<i>Twoją</i>	<i>Twoim</i>	<i>Twoimi</i>	<i>Twoimi</i>
Ms. <i>o Twoim</i>	<i>o Twojej</i>	<i>o Twoim</i>	<i>o Twoich</i>	<i>o Twoich</i>

rodzaj męski	żeński	nijaki	męskoosobowy	niemęskoosobowy
M. <i>Wasz</i>	<i>Wasza</i>	<i>Wasze</i>	<i>Wasi</i>	<i>Wasze</i>
D. <i>Waszego</i>	<i>Waszej</i>	<i>Waszego</i>	<i>Waszych</i>	<i>Waszych</i>
C. <i>Waszemu</i>	<i>Waszej</i>	<i>Waszemu</i>	<i>Waszym</i>	<i>Waszym</i>
B. <i>Waszego/Wasz</i>	<i>Waszą</i>	<i>Wasze</i>	<i>Waszych</i>	<i>Wasze</i>
N. <i>Waszym</i>	<i>Waszą</i>	<i>Waszym</i>	<i>Waszymi</i>	<i>Waszymi</i>
Ms. <i>o Waszym</i>	<i>o Waszej</i>	<i>o Waszym</i>	<i>o Waszych</i>	<i>o Waszych</i>

V. Teksty listów proszę uzupełnić odpowiednimi formami zaimków:

A. Ty

Kochana Moniko!

Dziękuję za ostatni list.

Martwiłem się, że coś się stało, bo długo nie miałem od żadnych wiadomości. Myślałem o i o rodzinie. Tęskniłem za Cieszę się, że u jest już wszystko w porządku. Mam nadzieję, że wkrótce się zobaczę z Chciałbym, żebyś przyjechała do mnie na święta.

Zapraszam serdecznie. Czekam na list od Przesyłam oraz rodzicom gorące pozdrowienia. Kocham

..... Mariusz

B. Wy

Drodzy Rodzice!

Przepraszam, że tak długo do nie pisałam. Byłam bardzo zajęta egzaminami, ale myślałam o cały czas.

Dziękuję za propozycję wspólnego wyjazdu na wakacje. pomysł bardzo mi się podoba. Chętnie z pojadę w drugiej połowie sierpnia. Chciałam zawiadomić, że w lipcu wyjeżdżam z przyjaciółmi na Mazury. W domu będę dopiero na początku sierpnia.

Pozdrawiam serdecznie.

..... córka Magda

Odmiana rzeczownika – pan/pani:

liczba pojedyncza	liczba mnoga
M. <i>Pan, Pani</i>	<i>Panowie, Panie, Państwo</i>
D. <i>Pana, Pani</i>	<i>Panów, Pań, Państwa</i>
C. <i>Panu, Pani</i>	<i>Panom, Paniom, Państwu</i>
B. <i>Pana, Panią</i>	<i>Panów, Panie, Państwa</i>
N. <i>Panem, Panią</i>	<i>Panami, Paniami, Państwem</i>
Ms. <i>o Panu, o Pani</i>	<i>o Panach, o Paniach, o Państwu</i>
W. <i>Panie, Pani</i>	<i>Panowie, Panie, Państwo</i>

VI. Tekst listu proszę uzupełnić odpowiednimi formami rzeczowników:

A. Pan w liście prywatnym oficjalnym.

Szanowny Prezesie,

jestem artystą rzeźbiarzem i organizuję wystawę moich prac. Wiem, że jest znanym mecena-
sem sztuki. Powiedział mi o nasz wspólny znajomy malarz, Jan Kowalski.

Piszę do, ponieważ liczę na pomoc. Chciałbym prosić o sfinanso-
wanie mojej wystawy. Może się ona udać tylko dzięki Chciałbym się spotkać z i poznać
..... osobiście. Pragnę zaprezentować moją twórczość. Czy mogę liczyć na życzli-
wość i spotkanie z?

Łączę wyrazy szacunku
Stefan Gołębiowski

B. Państwo w liście prywatnym do osób, z którymi jeszcze nadawca listu nie jest na „ty”.

Szanowni,

piszę do, ponieważ jeszcze raz chcę podziękować za pomoc podczas mojej cho-
roby za granicą.

Dzięki nie byłem zdany na samego siebie. Miło mi, że opiekowali się mną,
kiedy leżałem w łóżku. Cieszę się, że poznałem, chociaż okoliczności nie były przyjemne.
Zawsze będę o myślał z dużą wdzięcznością. Zależy mi na tym, aby kontynuować znajo-
mość z Zapraszam do mojego domu letniskowego nad morzem. Czekam na
..... w każdej chwili.

Z poważaniem
wdzięczny Antoni Bomanowski

VII. W odpowiednim miejscu proszę wpisać formuły, które piszemy na zakończenie listu nieoficjalnego albo oficjalnego.

list prywatny – nieoficjalny

list prywatny – oficjalny

Czekam na list od Ciebie; Napisz do mnie szybko; Na zakończenie pozdrawiam Cię i Twoją rodzinę; Z poważaniem; Z wyrazami szacunku; Serdecznie Cię pozdrawiam; Łączę wyrazy szacunku; Przesyłam wyrazy szacunku; Proszę przyjąć wyrazy szacunku; Życzę Ci zdrowia i mocno Cię całuję; Całuję gorąco; Z wyrazami głębokiego szacunku; Przesyłam całusy/ucałowania/uściski; Uściski i serdeczności; Ściskam serdecznie; Pozdrawiam serdecznie; Kłaniam się pięknie; Najserdeczniej pozdrawiam; Pozdrowienia dla całej rodziny; Przekaż pozdrowienia ode mnie Rodzicom; Trzymaj się, cześć; Serdeczności i ukłony

VIII. Proszę wpisać w odpowiednim miejscu podpisy charakterystyczne dla listów prywatnych nieoficjalnych i oficjalnych.

list prywatny – nieoficjalny

list prywatny – oficjalny

Twój syn, Andrzej; Wasza córka, Agnieszka; Kochający mąż; Kochająca Was mamusia; Wdzięczny Antoni Buczkowski; Szczerze oddany Tomasz Morawiecki; Danuta Wiśniewska; Bartosz Rutkowski; Bartek; Marysia

IX. Poniższe e-maile proszę przeredagować tak, aby były poprawne jako oficjalne.

Witam, Nie mam jeszcze oceny z ekonomii. Czy mógłby mi Pan profesor napisać, co mogę poprawić i kiedy?

Anna Niegrzeczewska

Dzień dobry z tej strony Antoni Nieporadny, mam pytanie w jakich godzinach ma Pan dyżur w czwartek ponieważ chciałbym zaliczyć ekonomię.

X. Proszę wybrać jeden temat i napisać list prywatny nieoficjalny. (200 słów)

1. „Ze szczęściem bywa tak jak z okularami – szukasz ich wszędzie, a one są na nosie”. W liście proszę się podzielić tą refleksją.
2. „Piszę do Ciebie z wycieczki do Polski” – proszę napisać list, który tak się zaczyna.

Podręcznik *Czarno na białym* to dwadzieścia cztery lekcje skierowane do wszystkich, którzy chcą kontynuować naukę języka polskiego na poziomie B2. Zawiera obszerny zestaw różnorodnych ćwiczeń przygotowujących zarówno do używania języka, jak i do egzaminu certyfikатовego.

Od podręczników dostępnych w bibliotekach, księgarniach i w Internecie różni go nauka poprawności gramatycznej poprzez formułowanie wypowiedzi pisemnych uzupełniona informacjami z zakresu historii Polski i jej kultury.

Czarno na białym to podręcznik dobrze przemyślany, rzetelnie przygotowany i starannie opracowany. Pozycja ta pozwoli uczącym się na poznawanie języka z elementami kultury polskiej w sposób nowoczesny i efektywny. Gwarantuje szybki wzrost kompetencji językowych i kulturowych.

To swoiste kompendium wiedzy, zawierające bogactwo pomysłów, tematów i typów ćwiczeń, będzie cenną pomocą dla osób ambitnych, które chcą przystąpić do egzaminu z solidną wiedzą językową i retoryczną, a dodatkowo pragną lepiej poznać polską historię i kulturę.

*dr hab. Anna Dunin-Dudkowska,
prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*

Fotografia z archiwum Autorki

Dorota Prążyńska – magister filologii polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, dyplomowana nauczycielka języka polskiego i historii z doświadczeniem na wszystkich poziomach kształcenia, egzaminatorka w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, lektorka języka polskiego z długoletnim doświadczeniem w Szkole Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz w Międzynarodowym Centrum Kształcenia Politechniki Krakowskiej, nauczycielka polonijna z doświadczeniem w polskich szkołach Łotwy, Ukrainy i Białorusi kierowana do pracy przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. W 2019 r. zajęła pierwsze miejsce w międzynarodowym konkursie „Być Polakiem” za konspekt lekcji *Gramatyka jest ważna i ciekawa*.

Książka dostępna
także jako e-book

www.universitas.com.pl

